

Eva Balažević

KREATIVNOST U NASTAVI

UČITELJI I ORGANIZACIJA KREATIVNIH AKTIVNOSTI U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Sažetak: U organizaciji odgojno-obrazovnog rada učitelji moraju osigurati sljedeće uvjete: stvarati povoljnu socio-emocionalnu klimu, razvijati divergentno mišljenje, oslobađati učenike od straha od evaluacije, osiguravati istodobno kako vanjsku, tako i unutarnju evaluaciju, uspostavljati odnose slobode koji omogućuju kreativan razvoj, uključivati i navikavati učenike na kreativan rad putem postavljanja kreativnih zadataka, pitanja koja će pokretati njihove kreativne mentalne procese i pomoći učenicima u otklanjanju blokada koje mogu izazvati inhibiciju njihovog kreativnog ponašanja u komunikaciji s drugim učenicima, s drugim nastavnicima ili u obitelji.

Ključne riječi: učitelj, kreativnost, princip kreativnog rada, glazbeno kreativno dijete.

Kreativnost je dugo definirana kao najviša forma mentalnih funkcija kod ljudi. Tek posljednjih desetak godina ona se vezuje i za procese odgoja i obrazovanja. Ranije se smatralo da je ona rezultat genetskih procesa, urođene inteligencije i slično. Danas je taj pristup napušten.

Kreativnost se u suvremenoj literaturi sve češće definira kao stvaranje nečeg novog, što je rezultat rada divergentnog procesa mišljenja ili trenutačnog inspiracijskog procesa, ali oba su ova procesa oblici ponašanja ličnosti koji se u biti i u osnovi moraju razvijati učenjem. Za učitelje je, međutim, od posebnog značaja spomenuti da je dokazana činjenica da od izbora strategije učenja ovisi proces razvijanja i stvaranja kreativnih relacija i odgovora kod učenika, tj. da određene strategije učenja stvaraju i razvijaju daleko kreativnije učenike.

Kreativni učitelj je središnji čimbenik u stvaranju kreativnih odgojnih situacija koje će omogućavati kreativno učenje, a obostrano kreativno ponašanje učitelja i učenika, tj. njihova interakcija, utjecat će na razvoj kreativnih potencijala kod učenika.

Usavršavanje učitelja treba biti usmjereno na razvoj njihove svijesti o glavnim pitanjima vezanim za kreativnost.

Ovo treba omogućiti učiteljima da postanu bolji time što će:

1. postati svjesniji vlastitih kreativnih potencijala
2. postati svjesniji postojanja veze i vrste veza između odgojno-obrazovnih i kreativnih procesa

3. postati svjesniji bogatstva kreativnih talenata u svakom odjelu
4. postati svjesniji praktičnih pristupa u organiziranju kreativnih aktivnosti u cilju poticanja kreativnih funkcija njihovih učenika.

Škola i učitelj pripadaju među najznačajnije čimbenike koji sudjeluju u procesu razvoja talenata i kreativnosti učenika. Uloga učitelja je nezamjenjiva u prepoznavanju područja kroz koje će se talent iskazati, u stjecanju osnovnih znanja i ovladavanju izabranim poljem, u razvoju motivacije da se ustraje u radu kao i u izgrađivanju mnogih drugih karakteristika.

Kako može učitelj biti uspješan u pružanju potpore kreativnim kapacitetima učenika i njegovom ukupnom razvoju? Za učenika i njegovu obitelj škola je predstavljena u liku učitelja. Od učitelja se očekuje da dobro poznaje područje koje predaje, sadržaje i metodologiju discipline; da poznaje metodiku rada s djecom i posebno karakteristike uzrasta s kojima radi; da bude osoba sa širokom kulturom, što uključuje upućenost u mnoge relevantne domene, aktualne događaje i vrijednosti. Pored obrazovanja, učitelj ima posebnu ulogu u odgoju mladih, a to znači da, uz znanja i predavačke vještine, on svojim osobnim kvalitetama, ponašanjem, stavovima i vrijednostima služi kao model za nasljedovanje. Učitelj započinje svoju komunikaciju s učenikom s pozicije onoga tko više zna, ima veća prava, stariji je, a treba je završiti kao partner i suradnik, pretvarajući učenje u kreativan proces spoznavanja kojem obje strane doprinose.

Osobine uspješnog učitelja

Brojna ispitivanja i iskustva iz školske prakse ukazuju na određene osobine koje imaju uspješni učitelji. Učitelja čine podobnim za rad s darovitim učenicima snažna, emocionalno konzistentna ličnost sa širokim intelektualnim interesima, inventivnost, fleksibilnost, komunikativnost i vrlo visoko obrazovanje za obavljanje nastavničkog posla (Koren, 1988).

Prema istom izvoru, učitelj bi trebao biti zainteresiran za pomaganje svojim učenicima i njihovo vođenje. Daroviti učenici od "idealnog" učitelja najviše očekuju razumijevanje, smisao za humor, da ima sposobnost i volju da učenje učini zabavnim i da je veseo. Također, da ih podržava i uvažava, da je inteligentan, dosljedan i fleksibilan. Potrebno je napraviti selekciju – dobar izbor učitelja i neprekidno ih osposobljavati za tu ulogu kako bi bili uspješni u otkrivanju darovitih učenika i sposobnosti da im pruže odgovarajuću potporu radeći s njima. U cilju poticanja kreativnog talenta, učitelji se trebaju odnositi s poštovanjem prema neobičnim pitanjima koje učenici postavljaju i prema neobičnim idejama koje priopćuju. Učitelji trebaju pokazati djeci da njihove ideje imaju vrijednost. Trebaju pružati učenicima mogućnost za samoinicijativno učenje i pokazivati povjerenje u takav rad.

Različite osobine učitelja doprinijet će glazbenoj uspješnosti učenika ovisno o razini uspješnosti koja se razmatra. Učenici će imati veći broj sudjelovanja i visoke rezultate na natjecanjima, a zatim i veći broj javnih nastupa ukoliko imaju visoko kompetentne učitelje koji imaju jasnu pedagošku profesionalnu orijentaciju. Najproduktivnija mjera pedagoške uspješnosti učitelja je postignuće njegovih učenika na natjecanjima. Za sudjelovanje na natjecanjima, koje predstavlja vrlo visoke vidove izvođačke uspješnosti učenika, pored pedagoške kompetentnosti učitelja, značajno je njegovo kontinuirano stručno usavršavanje i spremnost na suradnju, ekstroverzija i savjesnost. Za nešto niže vidove izvođačke uspješnosti, kao što je javni nastup, značajni su već spomenuti aspekti učiteljeve ličnosti, suradničko-poticajni aspekti odnosa s učiteljem i stručne i profesionalne kvalitete učitelja. Za određene vidove školske uspješnosti učenika, kao što je ovladavanje programskim zahtjevima, najznačajniji su suradničko-poticajni odnosi učitelja i učenika (motivira, zabavan, hvali, prijateljski nastrojen) i dimenzije učiteljeve ličnosti (spremnost na suradnju, ekstroverzija, savjesnost). Za ovaj vid uspješnosti nisu bitne stručne ni profesionalne kvalitete učitelja.

Pokušavajući objasniti dobivene nalaze, Bogunović (2004.) postavlja niz pitanja. Je li školsko postignuće po prirodi više konvencionalno, a manje kreativno, ili je ono samo osnova na kojoj će se možda nadograditi kreativni izraz? Ako za uspjeh učenika na instrumentu, kao vidu školskog postignuća, nije važna nijedna karakteristika učitelja, znači li to da je on određen nekim drugim čimbenicima? Je li to talent, a ako je, koliko su ove sposobnosti odgojive?

Upravo zato svi učitelji moraju biti upoznati s osnovnim principima kreativnog rada kako bi mogli pokrenuti to bogatstvo učeničkih kreativnih sposobnosti.

Učitelji moraju postati fleksibilniji – sposobni da se konstruktivno snađu u nepredvidivim situacijama, moraju biti spontani, sposobni da reagiraju brzo i samopouzđano.

Oni moraju imati originalno mišljenje jer nitko ne može predvidjeti neograničen broj faktora koji se mogu javiti u situacijama učenja.

Učitelji moraju biti intuitivni u odlučivanju i prosuđivanju.

Dakle, kreativni učitelji su oni koji stvaraju takve odgojne situacije u kojima će učenici potpuno slobodno razvijati svoje potencijale i koji znaju kako s puno takta valja usmjeravati te procese razvoja.

LITERATURA

1. Bogunović, B. (2004): *Socijalnopsihološki činioci muzičke uspješnosti*, doktorska teza. Beograd: Filozofski fakultet

2. Božin, A. – Dejić, M. – Gojkov, G. et al. (2003): *Daroviti i šta sa njima*, Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača.
3. Koren, I. (1988): *Nastavnik i nadareni učenici*, Sisak: USIZ za zapošljavanje
4. Majl, A. (1968): *Kreativnost u nastavi*, Sarajevo: Izdavačko preduzeće "Svjetlost".
5. Maksić, S. (2006): *Podsticanje kreativnosti u školi*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
6. Stevanović, dr M. (1989): "Stavovi nastavnika u funkciji kreativnosti učenika" *Nastava i vaspitanje, časopis za pedagošku teoriju i praksu*, Beograd: 3 (XXXVIII):169-175.
7. Šefer, J. (2005): *Kreativne aktivnosti u tematskoj nastavi*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.

CREATIVITY IN TEACHING

TEACHERS AND THE ORGANIZATION OF CREATIVE ACTIVITIES IN TEACHING MUSIC

Summary: In the organization of educational and upbringing work teachers have to provide the following conditions: to create a positive socio-emotional climate, to develop divergent thinking, to make pupils free from their fears from evaluation, to provide at the same time external as well as internal evaluation, to establish relations of freedom which enable creative development, to include pupils in the creative and make them get used to it by giving them creative tasks and questions which would initiate their creative mental processes, and to help pupils to eliminate blockades and initiate their creative behaviour in communicating with other pupils, with other teachers or with the members of their family.

Key words: teachers, creativity, principles of creative work, musically creative child.

Author: doc. dr. sc. Eva Balažević

Sveučilište u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na
mađarskom nastavnom jeziku, Subotica, Republika Srbija

Review: Život i škola, br. 23 (1/2010.), god. 56., str. 181. - 184.

Title: Kreativnost u nastavi, Učitelji i organizacija kreativnih aktivnosti u nastavi
muzičke kulture

Categorisation: stručni rad

Received on: 16. prosinca 2009.

UDC: 37.036:78

371.3:78

Number of sign (with spaces) and pages: 9.192 (:1800) = 5.106 (:16) = 0,318